

ЗАПИСНИК
са Друге посебне сједнице Скупштине Општине Фоча,
од 7. марта 2024. године

Друга посебна сједница Скупштине Општине Фоча одржана је у **четвртак, 7. марта 2024. године**, у сали Јавне установе Центар за културу и информисање Фоча, у Фочи, са почетком у 10.00 часова.

Сједницом је председавао **Срђан Драшковић**, председник Скупштине Општине Фоча.

Сједници су присуствовала 22 одборника.

Сједници нису присуствовали одборници: Изет Спахић, Сања Дракул и Крсто Ивановић, који су најавили и оправдали одсуство са сједнице, због здравствених разлога и смртог случаја у породици.

Поред одборника, сједници су присуствовали:

- начелник Општине Фоча, Милан Вукадиновић,
- замјеница Начелника Општине Фоча, Весна Рашевић,
- начелници одјељења из састава Општинске управе Општине Фоча,

као и представници субјеката:

- Министарство комуникација и транспорта из састава Савјета министара Босне и Херцеговине,
- Јавно предузеће „Путеви Републике Српске“,
- Удружење дрвопрепрађивача општине Фоча и
- средства јавног информисања (Радио Фоча).

Другој посебној сједници Скупштине присуствовали су и народни посланици у Народној Скупштини Републике Српске са Изборне јединице девет:

- Ненад Лаловић,
- Огњен Бодирога и
- Небојша Вукановић.

Председник Скупштине је констатовао да Скупштина има кворум за одржавање сједнице и да може пуноважно радити и одлучивати.

Он је образложио да је, у складу са закључком са Двадесет девете сједнице Колегијума Скупштине Општине Фоча, од 26. 2. 2024. године, позив за присуствовање овој сједници доставен и на сљедеће адресе: Министарство саобраћаја и веза Републике Српске, Полицијска управа Фоча, Агенција за безбједност саобраћаја Републике Српске и Ауто-мото друштва Фоча.

Он је прочитао Приједлог дневног реда, који је утврдио Колегијум Скупштине на својој Двадесет деветој сједници, од 26. 2. 2024. године.

Он је констатовао да су одборници, уз позив за ову сједницу, добили радни материјал за предложену тачку дневног реда, с напоменом да им је на јучерашњој редовној сједници Скупштине, од 6. 3. 2024. године, на клупе достављена

Информација о стању магистралних и регионалних путева на подручју општине Фоча коју је сачинило Јавно предузеће „Путеви Републике Српске“, које са својим представницима учествују у раду ове сједнице.

Он је отворио расправу о Приједлогу дневног реда.

Није било пријављених за дискусију.

Предсједник Скупштине је позвао одборнике да се изјасне о Приједлогу дневног реда.

Након извршеног гласања, он је констатовао да је Скупштина Општине Фоча, једногласно („за“ су гласала 22 одборника), усвојила сљедећи

ДНЕВНИ РЕД

1. Информација о стању и безбједности магистралних и регионалних путева на подручју општине Фоча.

АД – 1. Информација о стању и безбједности магистралних и регионалних путева на подручју општине Фоча

У уводном излагању у вези са Информацијом, учешће су узели:

- Младен Матовић, самостални стручни сарадник из Одјељења за просторно уређење и стамбено- комуналне послове Општинске управе Општине Фоча,
- Младен Голужа, представник Министарства комуникација и транспорта из састава Вијећа министара Босне и Херцеговине,
- Радмило Јојић и Младен Чајић, представници Јавног предузећа „Путеви Републике Српске“.

Младен Матовић, самостални стручни сарадник из Одјељења за просторно уређење и стамбено- комуналне послове из састава Општинске управе Општине Фоча, као обрађивача Информације, је образложио да Информација садржи кратак преглед стања магистралних и регионалних путева на територији општине Фоча, кроз коју пролазе три магистрална и три регионална пута.

Магистрални пут првог реда М-111 представља најкраћу везу између источног дијела Републике Српске и сјеверозападног дијела Црне Горе. Овај пут представља саобраћајницу која има међународни значај јер се налази на главној путној мрежи региона, пројектованој као Е – рута. Овај путни правац се, на територији општине Фоча, може подијелити на двије дионице и то: Тухаљи – Брод на Дрини и Брод на Дрини – Шћепан Поље.

Магистрални пут првог реда је и пут М1-109, који је врло важна путна комуникација која спаја Херцеговину са Сарајевом и даље са источним дијелом Републике Српске, Србијом и Војводином. Овај путни правац се, на територији општине Фоча, може подијелити на двије дионице и то: Тјентиште – Брод на Дрини и Брод на Дрини – граница РС/ФБиХ (Устиколлина).

Магистрални пут другог реда је пут М11-510, који би требало да представља најкраћу везу између општине Фоча и општине Пљевља. Овај пут је подијелен на три дионице и то: Фоча – Драгочава, Драгочава – Годијено и Годијено – граница РС/ЦГ (Викоч).

Када су у питању регионални путеви, ту су: регионални пут Р11-5511 Драгочава – граница РС/ЦГ (Шула), који представља везу између општине Фоча и општине Пљевља у Црној Гори; затим, регионални пут Р11-5503 Миљевина – Јелашица, који представља везу између општине Фоча и општине Калиновик; регионални пут Р11-5513 Годијено – Миљевина, који представља везу између општине Фоча и општине Чајниче.

Пошто се ради о путевима који су у надлежности Републике Српске, у Информацији се није улазило у неке детаљније анализе, већ је дат само кратак преглед стања магистралних и регионалних путева.

Оно што је заједничко за све ове путеве је да су трасе пута веома неповољне из разлога што се приликом извођења радова на њиховој изградњи гледало да се трасе максимално прилагоде постојећој конфигурацији терена, што знатно умањује пропусну моћ путева и наведене дионице чини тешко проходним у зимском периоду.

На овим путним комуникацијама присутан је и велики број клизишта, док је коловозна конструкција деформисана, а нарочито код регионалних путева код којих је она, углавном, макадамска.

Он је закључио да стање магистралних и регионалних путева на територији општине Фоча представља један од лимитирајућих фактора за развој привреде и туризма, како на подручју општине Фоча, тако и на подручју цијеле регије.

Због оваквог стања путева, Начелник Општине Фоча је, у претходном периоду, организовао више састанака са представницима министарстава и Владе Републике Српске, представницима јавних предузећа и начелницима сусједних општина и градова, у циљу побољшања путне инфраструктуре, регионалних и магистралних путева.

Он је сматрао да је у наредном периоду потребно убрзати све активности како би се путеви довели у што боље стање и како би били безбједнији за саобраћај.

Младен Голужа, шеф Одсјека за прометну инфраструктуру у Министарству комуникација и транспорта из састава Вијећа министара Босне и Херцеговине, је образложио да ће Скупштини предочити информације које се односе на изградњу моста преко ријеке Таре, који је у надлежности овог министарства.

Главни пројекат за изградњу овог моста је урађен, у који су укључени „Путеви Републике Српске“, Министарство и надлежна тијела из Црне Горе.

Недавно је одржан састанак заједничког кооперативног тијела у Требињу, на коме су били присутни и представници „Путева РС“ и министарства инфраструктуре Црне Горе, гдје је Министарство изразило спремност и могућност начина финансирања изградње моста преко ријеке Таре, са чије стране су испуњени сви услови да се може почети са градњом моста.

Половину изградње моста финансира Босна и Херцеговина, а другу половину Црна Гора, па је неопходно израдити идејни и главни пројекат приступне цесте до будућег заједничког граничног прелаза Паклице, на коме се тренутно ради и који би требало бити завршен у наредних неколико мјесеци.

Када тај поступак буде завршен, крајем лjeta, лансираће се тендерски документ и јавни позив за прибављање понуда за изградњу моста преко ријеке Таре.

Панирано је да се ураде приступне цесте, са по један километар са обје стране, како би се мост ставио у функцију док се не заврши пут од Брода на Дрини према Шћепан Пољу.

Он је закључио да је Министарство за ову намјену осигурало средства још прије двије године, а споразум је потписан и прошао је све неопходне процедуре, као и ратификацију, те се може примјењивати.

Радмило Јојић, представник Јавног предузећа „Путеви Републике Српске“, који је тренутно ангажован као пројект менаџер на путним правцима Брод на Дрини – Шћепан Поље и Тјентиште – Бастаси, истакао је да су радови на путу Брод на Дрини – Шћепан Поље на почетку реализације и да је у задњих годину дана одрађена прва фаза овог пута, од укупно три фазе.

Прва фаза овог пута односи се на дио пута од Брода на Дрини до Копилова и износи око шест километара. Друга фаза је од Копилова до предгранице на Хуму и износи око 13 километара. Задњу фазу представља мост на ријеци Тари, који је дуг око 160 метара, са приступним путем око 370 метара, за који је неопходно изградити приступну саобраћајницу, дужине око један километар, како би се он прикључио на главни пут.

У првој фази, која је већ реализована, одрађена је већина посла са пресвлачењем и изравњањем коловозне траке. Остало је да се уради мост број 1. који је од Брода на Дрини удаљен око 1,5 километара, који ће почети ускоро, јер се приводи крају прибављање грађевинске дозволе и рјешавање имовинских односа.

На удаљености око четвртог километра налази се потпорни зид који је на клизишту, а који није био предвиђен пројектом, што захтијева засебан пројекат и пројектну документацију, која је завршена, те би се требало почети са радовима.

Пројектну документацију за ову фазу радила је Европска унија, шпанска фирма која је 2017. године завршила пројекат.

У склопу овог пројекта радиће се и кружна раскрсница у Броду на Дрини.

У другој фази, од Копилова до предгранице Хум, путна комуникације ће ићи новом трасом, 50 до 100 метара изнад постојеће, али ће се на појединим дијеловима сучељавати са постојећом трасом.

У трећој фази, која се односи на изградњу моста, споразумом је предвиђено да су „Путеви Републике Српске“ задужени да заврше сву неопходну документацију и грађевинску дозволу, која се не може завршити без сагласности Црне Горе, али ту не би требало да буде проблема.

Он је оцијенио да је овај пут веома тежак, са свим активним, али и потенцијалним клизиштима која би се могла активирати, која су најгора за извођење грађевинских радова.

Он је образложио да су обављени разговори у вези са финансирањем радова са Свјетском и Европском банком, а ту је и кинеска корпорација која је заинтересована за ову путну комуникацију. Свјетска банка је са својим експертима и стручним тимом обишла све етапе, од нискоградње, конструкције саобраћаја и хидрогеологије, на основу чега је формирала своје мишљење да би тај дио трасе требало можда и да се промијени, те да без студије утицаја на животну средину и геолошких и геотехничких испитивања они неће кренути у процедуру, што може успорити овај процес.

Европска банка, која је, такође, заинтересована, би се придржавала пројекта, по коме се већ ради, с обзиром да је у питању њихов пројекат, а омјер би био 60:40 са Свјетском банком, што се још увијек разматра, уз понуду и меморандум који је потписан са кинеском корпорацијом за путеве и мостове. Меморандумом је предвиђено да ће они дати своју понуду у року од три мјесеца, тј. 180 дана. Са свим њиховим условима ЈП „Путеви Републике Српске“ треба да се сложе или не.

За путну комуникацију Тјентиште – Бастаси урађена је студија са више варијанти, од којих је најоптималнија варијанта која прати ток ријеке Сутјеске, док би се између 12. и 13. километра спојила са мостом преко ријеке Дрине и путем М18.

Извођач радова је уведен у посао и тече му рок од три године, а ускоро би требало да припреми прве радне стазе и путеве који се вежу за стару жељезничку

пругу, како би их оспособио за допремање машина, које су неопходне да се крене са већим радовима.

У међувремену, „Путеви Републике Српске“ морају да ријеше дио пута од четири километра, од моста на Сутјесци према Тјентишту, гдје је неопходно извршити парцелисање и експропијацију.

Младен Чајић, руководилац редовног одржавања у Јавном предузећу „Путеви Републике Српске“, је истакао да је на магистралним и регионалним путевима на подручју општине Фоча урађена санација клизишта на путу од Фоче према Устиколини, као и санација клизишта на дионици Добро Поље – Миљевина.

Он је образложио да је санација клизишта спор процес, јер захтијева израду пројектне документације, као и планирање самог извођења радова.

На подручју општине Фоча, када је у питању санација коловоза, рађена је дионица пута према насељу Драгочава. У првом потезу је саниран километар пута, од Фоче до Драгочаве, док су тренутно у завршној фази преостали радови на овој дионици, у дужини од 5,6 километара. Урађен је дио пута од Духовне академије према Драгочави, а са почетком грађевинске сезоне и активирањем асфалтне базе, извршиће се санација коловоза од самог уласка у град и моста преко Дрине до Духовне академије.

Тренутно су актуелни радови на санацији тунела на дионици Добро Поље – Миљевина, гдје је сагледано више опција за извођење радова. Због хитности рјешавања овог проблема на овој дионици, одустало се од санације саме тунелске цијеви, па је закључено да је најбрже извршити рушење тунелске цијеви.

Радови на рушењу су започети дана 5. мартља и процјена је да би сви неопходни радови требало да буду завршени до краја мјесеца марта.

Радови се изводе под тоталном обуставом саобраћаја, уз одобрење Министарства саобраћаја и веза Републике Српске.

Тренутно је у току уговарање израде пројектне документације за рехабилитацију комплетне дионице од Трнова до Фоче према Устиколини.

Кроз радове редовног одржавања, у претходном периоду је била у плану и санација клизишта код моста у Тухаљима. Ове активности су заустављене јер су људи из хидроелектрана на ријеци Бистрици направили приступни пут и урадили истраживање за изградњу машинске зграде испод самог клизишта. Због својих потреба, они имају у плану да дислоцирају мост који се налази прије самог клизишта и да измјесте трасу, у правцу према Фочи, на лијеву страну.

Он је најавио да ће „Путеви Републике Српске“ у току ове године извршити санацију самог клизишта.

Предсједник Скупштине, **Срђан Драшковић** је отворио расправу о Информацији.

У расправи су учествовали одборници: Милорад Костић, Миливоје Достић, Дејан Павловић, Никола Вуковић, Предраг Кунарац, Татјана Шифорија, Гордан Мاستило, Милош Милић, Миомир Бојат, Драгослав Станојевић, Мирослав Матовић, Душан Бодирога, Мирослав Авдаловић, Бранка Драгичевић, Мирослав Ристановић и Срђан Драшковић, Весна Рашевић, замјеница Начелника Општине, као и гости: Небојша Вукановић, Огњен Бодирога и Ненад Лаловић, народни посланици у Народној скупштини Републике Српске, Горан Ђуковић, предсједник Удружења дрвопрерађивача општине Фоча и Милан Вукадиновић, начелник Општине Фоча.

Милорад Костић је, наступајући и у име Клуба одборника СДС, истакао да се републичка власт није мијењала од 2006. године и да ништа није урађено по питању улагања и побољшања путних комуникација, које су и 2006. године биле у веома лошем стању.

Он је питао зашто на ову сједницу нису позвани представници Полицијске управе Фоча и Граничне полиције, који би имали свашта да кажу о питању безбједности на предметним путевима.

Прије три године, када је одржана прва посебна сједница на тему путева, сви проблеми који су данас побројани постојали су и тада, а закључак, који је том приликом усвојен је у потпуности заборављен и занемарен.

Он је имао сазнања да су средства за ставку 1. из Информације Јавног предузећа „Путеви Републике Српске“ издвојена још 2015. године, али се ништа није радило до задњих избора, када је урађено 1.850 метара пута, ширине пет метара. Даље је урађен наставак пута у дужини од само 650 метара, од старог излетишта до рачве која дијели пут за Годијено и Челебиће. Том приликом, извођач радова је истакао да је обавијештен да више нема средстава за рад, због чега му је речено само да постојећих 650 метара пута пресвуче и скрпи.

Након тога, читава кривина изнад Мотела „Бриони“ се одронила, јер нису урађени потпорни зидови, а покренуто је и клизиште које угрожава приватне посједе и далековод високог напона, па је замолио присутне да реагују како би се овај проблем ријешио.

Он је питао шта је са износом средстава од 65.386 КМ, која представљају разлику између уговорених и реализованих радова на овој дионици и шта је са осталим тунелима на магистралном путу М1-111, дионица Добро Поље – Миљевина, на којима ниједан улаз ни излаз нису обезбијеђени, измалтани и немају постављене мреже, а вода се слијева из плафона.

Он је апеловао на представнике Јавног предузећа „Путеви Републике Српске“ да је неопходно обезбиједити адекватан пропуст гдје постоји одрон једне траке код клизишта у мјесту Тухаљи, у виду постављања бар свјетлосне сигнализације.

Он је питао шта је са 30 метара магистралне траке која недостаје на дионици пута Брод на Дрини – Шћепан Поље и зашто у Информацији није споменут регионални пут Фоча – Челебићи – Пљевља, који представља најкраћи пут између Санцака и Сарајева.

Клуб одборника Српске демократске странке је, прије мјесец и по дана, упитио питање Јавном предузећу „Путеви Републике Српске“, поводом изјаве замјенице Начелника Општине Фоча да су одобрена средства за изградњу пута десном обалом ријеке Таре, Хум – Брштеновица и да тим средствима располажу „Путеви Републике Српске“, на које није добијен одговор, па је у вези с тим тражио праву информацију.

Он је навео обећања која је актуелна власт, предвођена СНСД-ом, у задњих десет година дала грађанима општине Фоча: 2015. године обећана је брза цеста Бијељина – Требиње и трајно рјешење и израда главног пројекта и финансирање из Међународних финансијских средстава; 2016. године је објављено да је у току израда главног пројекта, а да 2017. године, у марту, креће изградња према савременим стандардима и цијени од 70.000.000 евра; 2018. године је министар саобраћаја и веза рекао да је завршена пројектна документација и да је цијена овог пројекта 88.000.000 евра; 2018. године је предсједник Србије дао 5.000.000 евра за изградњу пута Брод на Дрини – Тјентиште; 2019. године је министар саобраћаја и веза изјавио да је Европска банка за обнову и развој обезбиједила 75.000.000 евра за пут према Шћепан Пољу, за који је завршена сва пројектна документација; 2020.

године је, пред изборе, речено да почиње изградња тог пута, а 2021. године је Милорад Додик, у новембру, рекао да се тај пут не налази на листи приоритета; у марту 2022. године Српска демократска странка је организовала мирни протест, након чега је Влада Републике Српске издвојила 40.000.000 КМ, за пут према Шћепан Пољу и мост на Дрини; у септембру је, у току изборне кампање, отворена изградња пута, за који је начелник одјељења за урбанизам изјавио да ће првих 5,5 километара бити завршено до прољећа 2023. године, када почињу радови на још шест километара до самог моста; у 2023. години Милорад Додик је, у љето, обећао аутопут Требиње – Вишеград и асфалтирање пута десном обалом ријеке Таре, до краја године; директор „Путева Републике Српске“ је, у новембру, изјавио за пут Фоча – Шћепан Поље да су папири предати Свјетској банци за кредитно задужење од 75.000.000 евра и да су урађени пројекат и студија изводљивости.

Миљивоје Достих је истакао да се путевима одувijek ишло у цивилизацију, али се, данас, из Фоче, која је центар Старе Херцеговине, не може ићи ни на једну страну свијета.

Када се крене према сјеверу, на путу су стајали одрони који стоје дуже од годину дана. Када се крене према југу, пут Фоча – Шћепан Поље је најгори пут који постоји у 21. вијеку.

Када је у питању исток, Фоча за сав свој развој дугује платоу Челебића, Мештревца и Заваита, као и шуми која се одатле експлоатише годинама уназад, а да ништа није урађено да се тај пут среди и очува.

Када се крене према западу, гдје је пут за Сарајево, може се очекивати да нека стијена падне на ауто и угрози живот.

Он је оцијенио да су локални путеви у општини Фоча најгори и најлошији локални путеви у односу на све општине и градове у Републици Српској.

Ово је већ трећа посебна сједница која се односи на исту тему, а сваки пут закључци који се усвоје остану само мртво слово на папиру или се евентуално направе одређене козметичке промјене које људима замажу очи, јер од центра Републике Српске никада није било помоћи.

Он је сматрао да Фочи не треба милостиња, већ само да се у њу улаже и враћа оно што је сљедује, јер од једног литра горива 15 фенинга одлази на финансирање путева, а 25 фенинга одлази на финансирање аутопутева. Такође, од регистрације аутомобила одређена средства одлазе на финансирање путарина, а не треба заборавити ни порез на акцизе.

Он је оцијенио да је пут Фоча – Шћепан Поље у безбједносном смислу веома опасан пут на коме су се десиле многе незгоде, од којих се задња већа несрећа догодила 2015. године када су живот изгубиле три младе дјевојке.

Он је сматрао да је данас неопходно одредити конкретне мјере и термине и задужити надлежне институције, а не доносити закључке који ће проћи као и сви претходни.

Дејан Павловић је, приликом уводног обраћања, поздравио све присутне, којом приликом је поздравио и „битангу“, на шта је гласно реаговао народни посланик Небојша Вукановић, па је предсједник Скупштине, у 11.08 часова, прекинуо сједницу и одредио паузу у раду Скупштине, у трајању од 10 минута, да би се створили услови за несметан рад.

Сједница је настављена у 11.20 часова, уз кворум од 18 присутних одборника.

Предсједник Скупштине је, у складу са чланом 152. став 5. Пословника Скупштине Општине Фоча, Дејану Павловићу изрекао мјеру – **опомену**, уз позив да Етички одбор одржи сједницу и изрекне друге неопходне мјере и санкције.

У наставку свог излагања, **Дејан Павловић** је сматрао да је неозбиљна изјава господина Младена Чајића да се у радове на санацију клизишта у Тухаљима није ушло због радова на хидроцентрали на Бистрици. Он је образложио да наведено клизиште датира на овој локацији најмање двије године, прије припремних радова на хидроцентрали на Бистрици.

Он је представницима ЈП „Путеви Републике Српске“ скренуо пажњу на мост који се налази у непосредној близини, коме недостаје дио бетона и чија је конструкција оштећена, којим поводом је ХЕ „Бистрица“ овом предузећу дана 17. 1. 2024. године упутила одговарајући допис.

Никола Вуковић је сматрао да грађани не могу да прихвате наводе да нема средстава за санацију и асфалтирање путева у општини Фоча, уз оцјену да је стање на путевима веома алармантно и да се већ дуго чека на рјешавања ових проблема.

Он је као примјер навео Горажде, које је удаљено 30 километара од Фоча, гдје се гради тунел како би се повезали Горажде и Сарајево, што представља веома озбиљан пројекат који финансира Влада Федерације БиХ.

Он је сматрао да народ и привреда Фоче тренутно много трпе због затвореног пута Фоча – Сарајево, који је неопходно што прије санирати и учинити проходним.

Пут Брод на Дрини – Шћепан Поље, који повезује Сарајево и Подгорицу, даље према Тирани, је најгори пут који постоји у Европи, на чије катастрофално стање указују и сами туристи на друштвеним мрежама. Ипак, он је изразио оптимизам да ће Влада Републике Српске урадити овај пут, за који је потписан меморандум са фирмом из Кине.

Он је констатовао да од априла до октобра велики број туриста пролази кроз општину Фоча, због чега се повећава и број саобраћајних незгода. Тренутно се из рудника Гацко вози угаљ за Србију, великим камионима, тзв. кадама, па је указао на неопходност саобраћајне полиције на том путу и других неопходних служби, како би се у туристичкој сезони смањио број потенцијалних несрећа.

Предраг Кунарац је сматрао да путеви у општини Фоча представљају врх леденог бријега, који ће се ускоро изједначити са стањем путева у општинама Чајниче, Калиновик и Рудо.

Он је сматрао да Влада Републике Српске има маћехински однос према Фочи, да су многи министри долазили, сликали се и обећавали, али да општина Фоча није добила ништа више од тих пустих обећања.

Он је сматрао да је за катастрофално стање путева одговоран Начелник Општине који нема петљу да се бори за своје грађане, који су грађани другог реда, или има одређени лични интерес са властима по овом питању. Тако више не важи устаљено мишљење да ће општини бити добро ако је начелник општине из владајуће републичке структуре, па су задња два начелника, у своја три мандата, само уназирила Општину Фоча, док је начелник Крсмановић, који није био у спрези са влашћу, изградио Фочу.

Он је сматрао да је стање на путу Фоча – Челебићи било много безбједније у ратном периоду, када је био „пут спаса“, него што је то случај данас.

На путу Фоча – Сарајево санира се један тунел, а има толико тунела на том правцу који се налазе у идентичном стању и које, такође, треба обезбиједити.

Татјана Шифорија је констатовала да је за сваки пројекат неопходна пројектна документација и да се морају испоштовати све неопходне процедуре, што захтијева доста времена, уз оцјену да то вријеме ипак предуго траје.

Она се сложила са колегом Достићем да Фоча никада није имала помоћи без обзира на актуелну власт и да је остала ускраћена за путеве.

Она је констатовала да је генерални закључак са свих одржаних састанака који се тичу стања на путевима на подручју општине Фоча, као и са Прве посебне сједнице Скупштине, да се магистрални и регионални путеви на подручју општине Фоча налазе у лошем стању и да су, као такви, лимитирајући фактор развоја привреде и туризма, како на подручју Општине, тако и на подручју читаве регије.

Она је питала представнике ЈП „Путеви Републике Српске“ да ли је постављено обиљежје да је пут Фоча – Сарајево затворен и на којој дионици.

Гордан Мاستило је сматрао да је, и без радног материјала који је достављен за ову тачку дневног реда, свима који прођу овим путевима јасно да су путеви у катастрофалном и незадовољавајућем стању. Општина Фоча својим географским положајем детерминише тешке дионице, због чега су све трасе изложене ризицима, због којих их је тешко одржавати и због чега су оне дотрајале.

Путни правац према Добром Пољу је отворен 1976. године, од када се ништа озбиљно на њему није радило, а неопходно је уредити коловоз, заштитне мреже и тунеле.

У Информацији је наведено шест путних праваца који спадају у категорију магистралних и регионалних путева, од којих су само два путна правца како - тако асфалтирана, док су сви остали у катастрофалном стању и под макадамом, а није наведен пут за Пљевља, преко Челебића. Све ово указује да се о путевима на овом простору није водило рачуна, што није проблем који траје од јуче.

Он је изразио наду да ће се стање побољшати и да ће се у наредних неколико мјесеци почети са активностима које ће показати да постоји озбиљна намјера да се на подручју општине Фоча побољша квалитет путне инфраструктуре.

Он је имао информацију да су, својевремено, била обезбијеђена средства за асфалтирање пута преко Слатине до Устипраче, али да је тадашња политичка елита Фоче дала сагласност да се та средства преусмјере на општину Теслић, за Борје, уз обећање да ће средства бити враћена, што се никада није десило.

Он је сматрао да ће ова сједница имати одјека и да ће закључак Скупштине утицати да се поведе рачуна о општини Фоча и овом крају, који је поднио велике жртве у рату, у коме је и почео рат, а ништа му није враћено.

Он је питао представнике ЈП „Путеви Републике Српске“ да ли су измјештени бетонски елементи у сијерачким стијенама, у дужини од 150 метара, гдје је дошло до великог одрона, који је стајао ту двије - три године, након чега је измјештена траса и успостављена нова саобраћајница, па ти елементи нису више неопходни, да ли је то урадио неко други и да ли је за овај случај постојао надзорни орган.

Милош Милић је констатовао да је Општина Фоча географски највећа општина, са најљепшим природним љепотама у Републици Српској и шире, да су саобраћај, промет и транспорт свугдје важан фактор привредног развоја, док су у општини Фоча то лимитирајући фактори, прије свега за дрвопрераду и туризам.

Он је истакао да је био присутан на бројним састанцима на којима је Начелник Општине износио разне иницијативе како би се стање путне инфраструктуре на подручју Општине побољшало и довело на пристојан ниво.

Године 1976. на овом простору је започета Хидроелектрана „Бук Бијела“, што је у бившој Југославији био највећи грађевински подухват у то доба, али су преко ноћи скупљене све машине и одвезене у Салаковац, за хидроцентрала на Неретви.

Године 1977. урађен је пут Фоча – Сарајево, који је функционисао све до 1983. године, када је исти тунел као и данас био оштећен, који је након извјесног периода саниран и то је све што се тиче улагања на овом путу.

На путу Брод на Дрини – Шћепан Поље, у августу 1984. године, аутобус који је слетио са пута у мјесту Дучели, којом приликом је живот изгубило 12 особа, међу којима и отац колеге Бојата и баба колегинице Драгичевић. Тада се очекивало да ће савезна држава Југославија ријешити питање овог пута, што се није десило.

Локалитет Копилови – Бастаси – Хум је важан локалитет јер је и изнад и испод цесте експроприсано земљиште на коме су људи остали да живе и да се боре за своју егзистенцију.

Њега је посебно радовала изјава господина Голуже да су завршене све папиролошке и финансијске ствари за изградњу моста на Тари.

Он је изразио жаљење што сједници не присуствују представници Полицијске управе који би могли да потврде информацију да је у Фочи регистровано око 6.000 малих аута и да се за регистрацију возила плаћа путарина у износу од 70 до 140 КМ, која за камионе износи од 200 КМ, а на сваку тону преко 12 тона, која износи 300 КМ, додаје се 35 КМ, што је огроман износ који се преко осигуравајућих друштва слива у буџет Републике Српске, којом приликом се у образац вирманског налога попуњава „031“ за Општину Фоча.

Што се тиче индиректног опорезивања, 6.000 возила сипа гориво и купује уље у општини Фоча, а још далеко већи број возила пролази кроз Фочу, у којој точи гориво, што је, такође, огроман износ који се из Општине по овом основу слива у буџет Републике Српске.

Он је сматрао да би од свега тога Општина Фоча требало да добије износ који је следује, који би намјенски требало да се троши у асфалтирање и санацију путева.

Он је изразио очекивање да ће сви започети пројекти бити реализовани у овој години и да ће бити испоштовани рокови за санацију тунела у Добром Пољу.

Миомир Бојат је оцијенио да су путне комуникације према Црној Гори веома лоше и да је то проблем који траје од Другог свјетског рата до данас. Мијењале су се разне власти, било је и разних представника из овог града који су могли промијенити овакво стање, али се, ипак, ништа није урадило да се такво стање путева доведе у ред.

Он је сматрао да су, приликом недавног постављања камена темељца за изградњу пута Фоча – Шћепан Поље, добијени увјерљиви докази да ће се кренути са радом на тој путној комуникацији, за коју га вежу ружне успомене, јер ће 15. августа ове године бити 40 година од саобраћајне несреће у којој страдао и његов отац.

Он је изразио очекивање да ће ова власт урадити све да се стање пута Фоча – Шћепан Поље побољша и упристоји, као и стање пута према Пљевљима.

Он је питао представнике ЈП „Путеви Републике Српске“ да ли за пут Фоча – Сарајево, који је тренутно затворен, може да се направи заобилазница која би саобраћала поред самог тунела, јер је општина Фоча тренутно у блокади.

Драгослав Станојевић је истакао да је магистрални пут Драгочава – Годијено својевремено био једина веза са Чајничем, Устипрачом и Црном Гором, па је замолио да се укаже надлежнима на његово катастрофално стање, како у љетном, тако и у зимском периоду.

Он је образложио да на том путу, на дионици Фоча – Брусна, људима пријети опасност од свакодневног пробијања картера на аутомобилима, у чему је и сам имао непријатно искуство.

Он је замолио да се макар до Годијена споји асфалт, који је ова мјесна заједница имала чак 1975. године, јер се ради о веома фреквентном путу и инвестицији за само три километра пута.

Исто стање је и са путем Годијено – Викоч.

Он је истакао да је у послеријатном периоду радио у Црној Гори и често користио пут Фоча – Шћепан Поље, који је увијек био у лошем стању, а једном приликом је, у зимском периоду, три дана путовао од Подгорице до Фоче због непроходног и проблематичног пута.

Мирослав Матовић је оцијенио да је на овој сједници ријеч о веома озбиљној теми која захтијева и озбиљан приступ.

Општина Фоча, као центар Старе Херцеговине и универзитетски град, је данас постала енклава у коју нико не може доћи, нити се из ње може отићи на било коју страну, када су у питању путеви, који су у катастрофалном стању, што је велика брука ове извршне власти.

Он је сматрао да се подаци који су наведени у Информацији не поклапају са чињеничним стањем, јер много тога што је наведено није урађено, да се из Фоче годинама извлаче бројни ресурси, као што су шума, вода и руда, а Фоча заузврат од свега тога не добија ништа, да Влада Републике Српске има маћехински однос према општини Фоча и старом, источном дијелу Херцеговине.

Он је питао извршну власт ко ће студентима рефундирати трошкове аутобуске карте, која ће сигурно поскупити док је затворен пут Фоча – Сарајево.

За пут Фоча – Шћепан Поље, који је у катастрофалном стању, сваке двије године се слушају предизборна обећања да ће се та путна дионица ријешити.

Душан Бодирога је очекивао да ће овој посебној сједници Скупштине присуствовати министар саобраћаја и веза Републике Српске, па чак и премијер Владе Републике Српске, имајући у виду какво је стање, јер су се у посљедњем периоду десиле и жртве због катастрофалних путева. Он је очекивао некога ко креира политику и стратегију изградње и реконструкције путева у Републици Српској, ко је упућен када ће доћи на ред санација регионалних и магистралних путева на територији општине Фоча.

Он је образложио да се већина ресурса, као што су: шуме, руде и пољопривредно земљиште, налазе и експлоатишу са истока Републике Српске, а за узврат од надлежних институција не добија ништа, већ се све улаже у западни дио.

По основу средстава од регистрације возила и уведених акциза, у износу од 0,40 КМ на сваки литар горива, на четворогодишњем нивоу из општине Фоча се у буџет Републике Српске слије око 12.000.000 КМ, који треба намјенски да се троше за асфалтирање и санацију путева, а од којих општина Фоча не добија ништа.

Он није могао да схвати објашњење Владе Републике Српске да је од националног значаја изградња путева према Хрватској и моста на Пељешцу, која је непријатељски настројена према српском народу, а то није изградња пута према Шћепан Пољу, који је повезница са другом српском државом, Црном Гором.

Он је сматрао да на путу Фоча – Челебићи Шумско газдинство „Маглић“ спроводи злочин приликом сјече и извлачења шуме са платоа Челебића, Мештревца и Заваита, уз најаву да ће један од закључака Српске демократске странке бити да се поставе ваге на том путу које ће контролисати осовинску тежу камиона.

Он је стекао утисак као да је Влади Републике Српске циљ да се Стара Херцеговина расели и да ништа од ње не остане или да се припоји трећем ентитету, чије стварање заговара Милорад Додик.

Он је скренуо пажњу да се поведе рачуна приликом изградње пута Фоча – Тјентиште, за који је планиран износ од 36.000.000 КМ, јер ће тај пут пролазити кроз некрополу стећака у Шадићима, како се та културна баштина не би уништила, као што је то био случај у Требињу.

Мирослав Авдаловић је оцијенио да је Фоча по броју становника мало мјесто, али да по значају, од Требиња до Сарајева, нема пречег мјеста.

Он је истакао да се, по природи свог посла, креће свим путевима на територији општине Фоча и да за појединце локације важи увјерење да није свеједно њима проћи и да ли се уопште моћи доћи до одређене локације у лошим временским условима.

Он је сматрао да Фочаке фрустрира чињеница да су Фоча, Херцеговачки корпус и фочанске бригаде учествовали великим дијелом у операцији Лукавац 3, у борби за шире подручје и колико су сви њени путеви, какви год да су, значили у том периоду за одбрану овог дијела Републике Српске.

Фоча има највећи туристички потенцијал, како у Босни и Херцеговини тако и шире, универзитетски је центар са великим бројем домаћих и страних студената, али сви ти људи и посјетиоци сигурно не могу понијети лијепу слику из Фоче када је ријеч о путевима.

Од Требиња до Сарајева, општина Фоча има културно-историјску, инфраструктурну и чворишну тежину, што је чини једним великим тијелом, али има и „руке и ноге“ који су атрофирани.

Бранка Драгичевић је истакла да је 1984. године на путу Фоча – Шћепан Поље у саобраћајној несрећи погинула мајка њеног оца и његова стрина, уз оцјену да је тај пут и дан данас у критичном стању и да је Фоча на далеко по њему позната по „путу смрти, страве и ужаса“.

У посљедње вријеме и други путеви на територији Општине могу се упоредити с њим. Тако је на путу према Сарајеву, крајем године, погинуо човјек када се на њега обрушила стијена.

Она је изразила увјерење да ће од свих силних обећања која се годинама добијају у предизборним кампањама за све путеве, једино до краја овог мандата бити саниран тунел у Добром Пољу, уз подсјећање да је на претходним сједницама Скупштине указивала на ужасно стање овог пута, на коме је коловозна трака потпуно прекинута на чак пет мјеста.

У фебруару 2020. године је представљен почетак изградње главног пројекта реконструкције пута Фоча – Сарајево, који је веома сложена саобраћајница, због чега ће бити пројектована на нивоу брзе цесте, која ће дозвољавати вожњу од 80 километара на час. Обећано је да ће превој Рогој бити ријешен тунелом и да је рок за изградњу пројектне документације и њену ревизију двије године, до када би требало обезбиједити кредитна средства Европске уније, а ништа од тога није реализовано.

Једини алтернативни правац који Фоча може користити до Сарајева, док је затворен пут Фоча – Сарајево, је федерални ратни пут који иде из Устиколине преко Гребка до Трнова, што представља праву слику о томе колико Влада Републике Српске и ова власт брину о овом крају.

Пут према Тјентишту је, такође, у веома лошем стању, о чему свједоче бројне незгоде које се на њему догађају. Она је подсјетила да је на почетку мандата

садашњих начелника општина Фоча и Гацко најављено рјешавање овог путног правца, уз помоћ средстава која је обезбиједила Србија, у износу од 10.000.000 КМ.

Она је сматрала да се данас не би дошло у овакву ситуацију да је на вријеме вођена брига о осталим путевима, мимо пута Фоча – Шћепан Поље, а сада ниједан пут који води из Фоче није адекватан.

Она је навела да је Клуб одборника Српске демократске странке предложио закључак, који би требало усвојити на данашњој сједници Скупштине као поруку према свима, који је прочитала и доставила у писаној форми.

Мирослав Ристановић је истакао да је од начелника службе Хитне помоћи информисан да се саобраћајни удеси најчешће дешавају на путним правцима Миљевина – Добро Поље и Брод на Дрини – Тјентиште.

Он је образложио да је пут М-18 у веома лошем стању, нарочито због великог броја одрона и клизишта, тунели су неосвијетљени и урушени, хабајући слој овог пута је дебљине пет центиметара и никада није комплетно мијењан од када је направљен, око 50 година.

Он је сматрао да овај пут захтијева комплетну реконструкцију од Сарајева до Фоче или изградњу нове трасе, а не парцијална рјешења и да сви начелници и градоначелници, преко Савеза општина и градова РС, заједно ургирају да се овај пут што прије доведе у достојанствено стање.

Пут М-20, Брод на Дрини – Тјентиште је веома фреквентан јер се сав теретни и путнички саобраћај из цијеле Херцеговине креће овим путним правцем за Србију, а пут никада није реконструисан, као ни његов хабајући слој.

Он је оцијенио да су Влада РС и ЈП „Путеви Републике Српске“ на одличан начин ријешили путни правац Чемерно изградњом модерне саобраћајнице, сматрајући да ће и нова траса према Тјентишту, долином ријеке Сутјеске, бити право рјешење за коју је већ урађен пројекат.

Он је предложио да се на дионици пута од Копилова до Шћепан Поља уради реконструкција и асфалтирање постојећег пута, док се не изгради нова траса, јер ће тај пут и касније користити људи са рафтинг кампова.

Срђан Драшковић је истакао да је Влада Републике Српске улагала у општину Фоча, али у неке друге аспекте и области, као што су студентски стандард и образовање, али да већ дуги временски период није било адекватних улагања у путеве. Ипак, у задње три године десили су се одређени помаци, о чему свједоче путеви према Драгочава и Копиловима.

У међувремену, путна комуникација према Сарајеву је додатно оштећена, што је кулминирало великим бројем одрона, као и смртним случајем, који се десио у Добром Пољу. Сама конфигурација терена којим пролази овај пут је веома тешка. Он је изразио чуђење зашто је, приликом изградње пута, избјегнут читав крај Мрежице, који би чак додатно скратио удаљеност између Миљевине и Доброг Поља, којим би се избјегао кањон и за чију изградњу не би били потребни ни тунели ни мостови.

Он је поздравио активности на уклањању тунела у коме је један човјек изгубио живот, гдје је ситуација најалармантнија, уз напомену да стање ни у другим тунелима није на завидном нивоу.

Он је питао представнике ЈП „Путеви Републике Српске“: шта ће бити алтернативни пут у времену када се буде радила санација клизишта у мјесту Тухаљи; да ли ће се постојећи пут моћи користити уз одређена проширења; зашто је толико времена неопходно да се клизишта санирају, јер је ријеч о хитним ситуацијама које

угрожавају безбједност свих учесника у саобраћају, па би требало ићи са неким скраћеним процедурама.

Он је поздравио издвајање средстава, у износу од 36.000.000 КМ, за реконструкцију пута ка Тјентишту, као и рок за изградњу који је одређен у трајању од 36 мјесеци.

Он је оцијенио да је пут Брод на Дрини – Шћепан Поље, иако је у катастрофалном стању, један од најважнијих и најфреквентнијих путева за Фочу, како због туризма ријеком Таром, тако и због повезивања овог дијела Републике Српске са Црном Гором, о чему свједочи информација да је у 2022. години овај гранични прелаз прешло преко 300.000 људи. Он је изразио задовољство због актуелних преговора о радовима и начину финансирања, као и завршене пројектне документације за ову путну комуникацију.

Он је сматрао да су, поред ових путева, за општину Фоча веома битни и путеви према Пљевљима, Годијену и Слатини, па је неопходно уложити одређена средства у њихову санацију и реконструкцију, која нису велика.

Весна Рашевић, замјеница Начелника Општине Фоча је истакла да се слаже са дискусијама које су изнесене на ову тему.

Она је апеловала на представнике ЈП „Путеви Републике Српске“ да се санира стијена код клизишта у Тухаљима, коју је немогуће заобићи уколико се аутомобил на том дијелу пута сусретне са шлепером који би морао прећи у другу траку.

Она је образложила да је Општина Фоча на сједницама Форума безбједности апеловала да се бар на адекватан начин обиљежи овај одрон.

Она се није сложила са наводом да је пут према Шћепан Пољу потребнији Црној Гори, сматрајући да ће Црна Гора прије урадити свој дио приступног пута и да у цијелој Босни и Херцеговини нема горег пута од пута Брод на Дрини – Шћепан Поље, који је највећа препрека за развој рафтинг туризма у општини Фоча.

Она је навела податак са сједнице Форума безбједности да је у 2023. години гранични прелаз Хум прешло 391.000 лица, од чега 177.000 путничких возила, 2.100 аутобуса, 9.000 мотоциклиста и око 600 комбија, што указује на велику потребу за овом путном комуникацијом. Она је сматрала да би овај број био и далеко већи када би пут био у бољем стању, те да у Србији постоји чак и препорука да се не иде овим путем.

Она је подсјетила да је, на једној од сједница Скупштине, изјавила да је у телефонском разговору добила информацију од техничког директора ЈП „Путеви Републике Српске“ да средства која су планирана за реконструкцију пута десном обалом ријеке Таре не могу бити у буџету Владе Републике Српске већ у буџету овог предузећа, уз најаву да ће у вези са овим питањем упутити и писани допис.

Небојша Вукановић, народни посланик у Народној скупштини Републике Српске, је сматрао да ова тачка дневног реда није само проблем Фоче, већ цијеле Херцеговине и да није ријеч о политичком, већ националном проблему, који траје у континуитету преко 20 година.

Он је подсјетио да је својевремено, када је био новинар, 2008. године, правио серијал видео прилога о чувеном путу преко Чемерна, којом приликом су измољена средства за тунел, који је направљен, а сада се потпуно уваљао од претоварених камиона који возе угаљ за Србију.

Он је истакао да нема ништа против западног дијела Републике Српске, да за шест година, колико је посланик, није добио одговор на питање колико је средстава уложено у путеве од Бијељине до Требиња, а колико од Бијељине до Приједора.

Он је сматрао да Лакташи не маре за Херцеговину и да се за пут према Тјентишту само продаје прича да се почиње са радовима, јер је неопходно прво завршити пројектовање, за које су 2022. године ангажовани „Мркоњић путеви“, који ништа нису урадили.

За рјешавање путне дионице од Врбе до Гацка ангажовани су „Приједор путеви“, 2019. године, који за свих ових пет година нису урадили ни метар пута.

Он је сматрао да се овај проблем неће ријешити посебном сједницом Скупштине ни доношењем закључака, већ само ако сви из Херцеговине заједно блокирају аутопут у Бањој Луци или зграду Владе Републике Српске.

Огњен Бодирога, народни посланик у Народној скупштини Републике Српске, се сложио са колегом Вукановићем да је ово национално питање око којег сви треба да се уједине, као што је то био случај деведесетих година, без обзира ко је уз власт а ко није, па је неопходно бити искрен, реалан и слободно иступити за бољу Херцеговину и бољу Фочу.

Он је подсетио да је на предизборном скупу у Фочи, 2006. године, Милорад Додик обећао да ће у року од мјесец - два бити направљени путеви према кањону, а да ће у сљедећој години у Национални парк „Сутјеска“ бити уложено 4.000.000 евра и да, у сарадњи са Србијом, креће изградња хидроелектране „Бук Бијела“, од чега ништа до данас није реализовано, осим што су направљени тунели према Гацку.

Године 2013. министар саобраћаја и веза, Недељко Чубриловић, је рекао да је обезбијеђено 2.500.000 евра од ИПА фондова за пројекат пута Фоча – Шћепан Поље и да се у 2014. години креће са реализацијом пројекта.

Године 2014. на предизборној трибини СНСД-а, обећано је да се креће са изградњом брзе цесте Бијељина – Требиње.

Године 2015. живот су изгубиле три младе особе, након чега су организовани протести и одржана је посебна сједница Скупштине, на којој су донесени закључци, на шта је власт дала одговор да је у току израда главног пројекта и да у марту 2016. године креће изградња овог путног правца према савременим стандардима.

Године 2018. тадашњи министар саобраћаја и веза, Неђо Трнинић, је изјавио да је пројектна документација завршена и да цијена пута Фоча – Шћепан Поље износи 88.000.000 евра.

Године 2019. овај министар је изјавио да је Европска банка за обнову и развој обезбиједила 75.000.000 евра за овај путни правац, која је двије године касније изјавила да никада није обећан толики износ. Исте године овај министар је рекао да је у току израда главног пројекта за пут Фоча – Тјентиште.

Године 2020. у предизборној кампањи је најављено да се креће са изградњом овог пута, а 2021. године Милорад Додик је изјавио да пут Фоча – Шћепан Поље није на листи приоритета.

Године 2022. Клуб одборника Српске демократске странке је организовао миран протест на путу Фоча – Шћепан Поље, на који је позвао све политичке субјекте да заједно пошаљу јединствену поруку, коме су се одазвали само представници ПДП-а и по који члан ДНС-а.

Исте године, начелник одјељења за урбанизам је изјавио да ће се првих 5,5 километара овог пута бити завршено до прољећа 2023. године, када почињу радови на нових шест километара пута.

У новембру 2023. године, директор ЈП „Путеви Републике Српске“, Милан Дакић је изјавио да су у току преговори са Свјетском банком за задужење од 75.000.000 евра за реконструкцију путног правца Фоча – Шћепан Поље, као и да је у току пројектовање пута Фоча – Тјентиште, чија вриједност износи 36.000.000 КМ.

У фебруару 2024. године, премијер Републике Српске, Радован Вишковић, је потписао меморандум са кинеском банком, чиме падају у воду сви досадашњи преговори, а вриједност радова износи 100.000.000 евра.

Он је сматрао да се власт једино боји протеста, блокада и реакције народа, па је позвао на јединство и заједничке радикалне мјере и блокаду пута, како би се послала јасна порука властима и указало на проблем.

Ненад Лаловић, народни посланик у Народној скупштини Републике Српске, је оцијенио да је на дневном реду ове сједнице веома важно стратешко питање не само за Фочу, већ за цијелу Херцеговину и Републику Српску, као и за све земље са којима она граничи. Он је сматрао да овај проблем не треба користити за скупљање јефтиних политичких поена, већ је неопходно да сви заједно изнесу став и мишљење да је ријеч о важном проблему за опстанак народа на овим просторима.

Он је, на основу излагања одборника Милића, закључио да су путеви били проблем и у периоду бивше Југославије, уз податак да је посљедњи путни правац који је у бившој Југославији асфалтиран на територији општине Фоча био правац Фоча – Заваит, 1989. године.

Он је подсјетио да је Република Српска створена 1992. године, од када су на челу биле разне власти, које до 2006. године нису уложиле ниједну марку у путну инфраструктуру општине Фоча. Од 2006. године Влада Републике Српске је извршила дјелимична улагала, што није довољно, јер су све путне комуникације на подручју Фоче у веома лошем стању.

Он је подсјетио да је актуелна власт од 2009. до 2011. године урадила веома важну путну инфраструктуру према Гацку, у вриједности око 100.000.000 КМ.

У 2023. години уложено је 1.800.000 КМ за путни правац према Драгочави.

Он је образложио да се 5,6 километара урађеног путног правца рачуна од града, те да је први дио до Богословије реконструисан 2010. године, док је у прошлој години настављено са радовима на тој дионици, која још увијек није завршена, али ће се у наредном периоду радовити наставити и привести крају.

За пут према Сарајеву, који је у веома лошем стању, он је изразио наду да се неће стати на санацији само једног тунела, већ да ће пут бити у потпуности реконструисан, а да ће временом добити и своје дефинитивно рјешење по одговарајућем пројекту.

Влада Републике Српске је прошле године почела са реконструкцијом пута Фоча – Шћепан Поље, за који је потписан уговор да ће реконструкција првог дијела пута, до Копилова, у дужини од 5,6 километара, бити завршена до децембра 2024. године. Он је сматрао да постојећи пут треба што хитније реконструисати, јер ће се тај пут и даље користити, пошто је за изградњу новог пута потребан дужи временски период. Ријеч је о веома турском подручју на коме ће изградња трајати неколико година, па је и струка свјесна да ће се извођач радова приликом изградње овог пута сусретати са разним проблемима.

Он је закључио да се не могу све путне инфраструктуре ријешити у истом периоду, јер је ријеч о вишемилонским пројектима.

Горан Ђуковић, предсједник Удружења дрвопрерађивача општине Фоча, је изразио задовољство због ове сједнице на којој није осјетио ни најмању дозу политиканства и популизма, већ се износе реалне чињенице које више деценија оптерећују општину Фоча.

Он је оцијенио да је општина Фоча са оваквом мрежом магистралних, регионалних и локалних путева, без обзира на све своје компаративне предности,

потенцијале и ресурсе којим располаже, постала слијепо цријево, јер није било ни снаге ни воље да се ти проблеми ријеше.

Он је сматрао да за радикалне мјере увијек има простора и времена, па су оне задње средство за којима треба посезати, али да овом проблему треба прво приступити на цивилизован начин.

Основни приоритет је да се најприје отклоне безбједносне пријетње на овим путевима, како не би долазило до саобраћајних незгода, у којима су угрожени људски животи.

Он се осврнуо на приједлог закључка Клуба одборника Српске демократске странке у коме се помиње постављање ваге на регионални пут Заваит – Челебићи, сматрајући да тај пут од када је урађен, седамдесетих година, па до данас никада није био ни у бољем ни у горем стању, јер о њему никада није вођена брига. Зато је једино рјешење за овај пут да извршна власт позове представнике Владе Републике Српске како би се издефинисало да ли ће и које неопходне радње предузети како би се тај пут довео у стање какво заслужује један регионални и међудржавни пут.

Он је сматрао да увођење ваге на овај пут неће довести до рјешења овог проблема, јер би људи који би били запослени као контролори на ваги за одређени износ могли да пропуштају претоварене камионе.

Он је као примјер навео Горажде које је уклонило вагу, јер су транспортна предузећа изнашла начин да са два камиона возе грађу до мјеста гдје се налази вага, гдје би опет сву грађу претоварили на један камион.

Он је питао представнике Министарства и ЈП „Путеви Републике Српске“ зашто се није водило рачуна о координацији затварања два магистрална пута, Фоча – Сарајево и Фоча – Рогатица, како се не би десило да оба путна правца буду затворена у исто вријеме за транспортна возила, јер су дрвопрерађивачка предузећа у општини Фоча извозна предузећа, која своје производе извозе у западну и источну Европу, а тренутно због блокаде ова два путна правца трпе велике штете.

Он је истакао да је на овој сједници више очекивао од Одјељења за привреду и друштвене дјелатности Општине Фоча, које је требало да информише присутне о ефектима које затварање ових путних праваца има на привреду локалне заједнице.

На излагање Горана Ђуковића, исправку нетачног навода изјавио је одборник **Душан Бодирога**.

Он је објаснио да се Клуб одборника Српске демократске странке у вези са постављањем ваге за контролу осовинског оптерећења возила за превоз грађе консултовао са стручним људима и инспекторима из ЈП „Путеви Републике Српске“, од којих је добијена информација да је главни узрок уништавања пута на платоу Челебића управо претовар теретних возила.

Милан Вукадиновић, начелник Општине је оцијенио да је на дневном реду сједнице Скупштине тачка која је животно битна за Општину Фоча, читаву регију и сток Републике Српске, из више разлога, јер комплетан развој привреде и туризма читаве ове регије зависи од стања ових путних комуникација.

За Општину Фоча ова тема је животна из четири разлога.

Први разлог је дрвопрерађивачки сектор, који је тренутно хендикепиран за извоз својих производа и који трпи велику штету, због чега се поставља питање како испоштовати уговорене аранжмане и исплатити плате радницима.

Други разлог су факултети и клиничко-универзитетски центар, који је, такође, тренутно блокиран према Сарајеву, Бањој Луци и Рогатици.

Трећи разлог се односи на развој туризма, који је од стратешког значаја за развој Општине и читаве регије, од западне Србије, преко Андрићграда, Вишеграда, Горажда, сарајевско-романијског платоа, Националног парка „Сутјеска“, рафтинга ријеком Таром, сјевера Црне Горе, па све до приморја и Херцег Новог, Требиња и Дубровника.

Четврти разлог је развој хидроенергетског сектора, јер уколико општина Фоча не буде имала добре регионалне и магистралне путеве, немогуће је направити хидроелектране „Бук Бијелу“, „Бистрицу“, али и друге.

Он је истакао да је за читаво вријеме свог мандата као начелник Општине апеловао на све нивое власти, указујући на катастрофално стање путева, који су лимитирајући фактор развоја Општине и неопходност њиховог санирања и реконструкције.

Он је позвао све политичке субјекте на консултације како би се усагласили и издефинисали неопходни закључци, који ће бити упућени свим релевантним институцијама, од Владе Републике Српске, председника, до државног нивоа.

Он је подсјетио да је 21. маја 2021. године у просторијама Општине Фоча одржан радни састанак на тему о којој се данас дискутује, на коме су били присутни представници министарстава са републичког и државног нивоа, као и представници ЈП „Путеви Републике Српске“ и постигнути су одређени договори, уз напомену да није задовољан њиховим исходом и реализацијом.

У мају 2021. године одржана је Прва посебна сједница Скупштине на којој је разматрано стање на путевима на подручју општине Фоча и донесени су одређени закључци који су достављени вишим нивоима власти.

У новембру 2021. године, у просторијама Општине Фоча, одржан је састанак начелника Фоче, Гацка и Плужина, на коме је истакнут значај путног коридора од Фоче до Шћепан Поља и даље према Гацку и Херцеговини, који није само ствар те три општине, већ читавог сјевера Црне Горе и истока Републике Српске и Херцеговине.

У мају 2023. године Фочу су посјетили министри и представници Владе Републике Српске, са којима је разматрана тема о стању путева на подручју општине Фоча.

Са сваког састанка Форума безбједности Општине Фоча послати су јасни и конкретни сигнали о стању и потреби рјешавања путне инфраструктуре на цијелој територији општине Фоча.

Он је похвалио улагања Владе Републике Српске, прије свега за путну комуникацију према Мјесној заједници Драгочава, урађено је и 5,5 километара пута од Брода на Дрини према Шћепан Пољу, што није довољно, у увјерењу да ће се ова саобраћајница довести у адекватно стање какво и заслужује.

Он је поздравио и улагање у путну комуникацију према Тјентишту, долином ријеке Сутјеске, јер ће се на тај начин, у релативно кратком временском периоду, спојити Национални парк „Сутјеска“ и рафтинг ријеком Таром, што ће представљати јединствен туристички производ општине Фоча и довести до још бољег развоја туризма ове регије.

Он је поздравио и рјешавање ризикантних дионица, као што је тунел у Добром Пољу, у коме се десио смртни случај, указујући на потребу да би такве дионице требало рјешавати на много бржи и ефикаснији начин.

Он је истакао да се приликом изградње нове трасе пута, долином ријеке Сутјеске, не смије заборавити постојећа путна комуникација преко Пријећела, јер би становништво које живи у мјесним заједницама од Трновача, Мјешаја, Буковице и

других насеља остало одсјечено, због чега је неопходно овај пут одржавати у адекватном стању за један магистрални пут првог или другог реда.

Он је предложио да Скупштина донесе закључке које је формирао на основу свих дискусија у току расправе на овој сједници, које је прочитао и доставио у писаној форми.

Он је предложио да се, након окончане расправе, одреди паиза у раду Скупштине, у којој би се извршиле консултације и усаглашавање ставова са предложеним закључцима, уз позив свим представницима политичких субјеката који учествују у раду Скупштине да присуствују консултацијама.

Он је закључио да је ово последњи пут да, као Начелник Општине, иницира сазивање посебне сједнице Скупштине и да ће, уколико надлежне институције не буду реаговале и ријешиле оно што се наведе у закључку, позвати све на јединство у блокади ових магистралних и регионалних путева.

У завршној ријечи, одговоре на питања и образложења у вези са дискусијама одборника дали су представници Јавног предузећа „Путеви Републике Српске“, Радмило Јојић и Младен Чајић.

Радмило Јојић, представник Јавног предузећа „Путеви Републике Српске“ је образложио да се магистрални пут М-18 налази у међународној сито мрежи, због чега се мора санирати и реконструисати, али је питање када ће се то догодити.

За пут Сарајево – Брод на Дрини урађена је траса и идејни пројекат, а тренутно се ради израда дијела главног пројекта за оне дијелове на којима пројектна траса бјежи од постојећег пута, на шта одлази доста времена. Ова дионица се може брзо завршити уколико се за то изнађу неопходна средства.

За пут Брод на Дрини – Шћепан Поље Европска свјетска банка је финансирао пројекат, који је радила шпанска фирма, 2018. године, чија је вриједност радова износила 76.000.000 евра. Због инфлације у свијету и раста цијена, сада се опет преговара са Европском банком и Свјетском банком, након чега ће се ићи са тендером и понудама.

Кинеска корпорација, са којом је потписан меморандум, има рок од шест мјесеци да достави своју понуду према ЈП „Путеви Републике Српске“.

Декан и професор на Геолошком факултету у Београду је, као представник Свјетске банке, долазио и обишао терен за пут Брод – Шћепан Поље, којом приликом је констатовано да се морају вршити додатна геолошка истраживања, због великог броја клизишта на овој доници.

ЈП „Путеви Републике Српске“ нису одустали ни од Европске банке ни од Свјетске банке, као ни од кинеске корпорације, већ се чекају понуде како би се потписао уговор са најповољнијим понуђачем.

ЈП „Путеви Републике Српске“ имају ограничена средства која се морају адекватно распоредити и утрошити у току године, па је шест километара овог пута финансирано из тих средстава. Предвиђено је да се одради дио до 13. километра гдје се пут спаја са мостом преко Дрине, уколико се изнађу неопходна средства.

За пут према Тјентишту прављене су анализе, које су показале да је најоптималнија опција траса која иде долином ријеке Сутјеске, за чију изградњу је утврђен почетни и крајњи рок.

ЈП „Путеви Републике Српске“ ће за његову изградњу обезбиједити 30.000.000 КМ, а Влада 6.000.000 КМ, како би се кренуло са реализацијом.

У пројектном задатку је наведена геотехника и заштита гробља, културно-историјских споменика, депоније, као и заштита корита ријека Сутјеске и Дрине.

Младен Чајић, руководилац редовног одржавања у Јавном предузећу „Путеви Републике Српске“ је образложио да пут Фоча – Драгочава, који је урађен у дужини од 5,6 километара, иде од моста до скретања за Заваит, што ће бити завршено за уговорену вриједност од 1.900.000 КМ.

Остало је да се још уради санација коловоза кроз сам центар града, као и шкољкање засјека, који ће бити санирани.

Када је ријеч о осталим тунелима, у току је израда пројекта за реконструкцију још једног тунела, за који је констатовано да постоји могућност обрушавања стијена.

Урађен је и пројекат за реконструкцију комплетног магистралног пута Сарајево – Фоча.

Он се сложио са наводима да је оштећење у Тухаљима лоше обиљежено, уз најаву да ће се на терену то питање исправити у што краћем року, као и да ће бити санирано и оштећење стопе моста у Тухаљима.

Сигнализација за радове на путу у Добром Пољу је постављена, као и неопходне табле, а ишло се и са информацијом у медије како би се што више људи информисало о потреби коришћења алтернативних путних праваца.

Он је сматрао да, приликом извођења радова у Тухаљима, неће бити потребе за потпуним обустављањем саобраћаја јер има довољно простора да се саобраћај током извођења радова одвија једном коловозном траком.

Када је ријеч о јавним набавкама, њихово трајање је дефинисано Законом о јавним набавкама БиХ, по коме нема хитног поступка који би могао да убрза саму процедуру мимо ванредних стања, што се не односи на клизиште и оштећења.

Он је образложио да се није могло избјећи затварање оба магистрална пута истовремено, јер се оштећење моста у Рогатици десило у незгодном тренутку због чега је његова носивост ограничена на 12 тона. Стопа моста је већ урађена, а тренутно се ради скела, којом ће се извршити подупирање оштећених носача у циљу повећања дозвољене носивости. У току је израда пројектне документације за реконструкцију комплетног моста, јер је дошло до пуцања челичних носача, због чега је неопходна израда нових.

Након окончане расправе, **предсједник Скупштине** је, у 14.48 часова, прекинуо сједницу и одредио паузу у раду Скупштине, у трајању од 20 минута.

Он је позвао све представнике политичких субјеката који учествују у раду Скупштине да, у паузи Скупштине, присуствују консултацијама и усаглашавању ставова у вези са предложеним закључцима.

Сједница је настављена у 15.10 часова, уз кворум од 22 присутна одборника.

Предсједник Скупштине је констатовао да је у паузи рада Скупштине одржан састанак коме су присуствовали сви представници политичких субјеката који учествују у раду Скупштине.

Након обављених консултација, нису усаглашени заједнички и јединствени ставови јер постоје два приједлога закључка, Начелника Општине и Клуба одборника Српске демократске странке, који су изнесени у току расправе, о којим ће се одборници изјаснити гласањем.

Душан Бодирога је образложио да Клуб одборника Српске демократске странке инсистира да се гласа за приједлог закључака овог клуба, сматрајући да је приједлог закључка Начелника Општине скоро идентичан закључку који је усвојен 2021. године, а који није испоштован ни по ком основу.

Милан Вукадиновић, начелник Општине је образложио да се, након обављених консултација, већина одборника сложила да је његовим приједлогом закључка обухваћена скоро свака ставка о којој се дискутовало на овој посебној сједници Скупштине.

Он је истакао да је овај приједлог закључка сличан усвојеном закључку из 2021. године само по томе што је констатовано стање путне мреже која је у катастрофалном стању, као и 2021. године.

Предсједник Скупштине је позвао одборнике да се изјасне о приједлогу закључка Начелника Општине.

Након извршеног гласања, он је констатовао да је Скупштина Општине Фоча, већином гласова („за“ је гласало 16 одборника, није било гласова „против“, шест одборника је било „уздржано“), усвојила слjedeћи

З а к љ у ч а к

1. Скупштина Општине Фоча констатује да су магистрални и регионални путеви на подручју општине Фоча у јако лошем стању.

Становници општине Фоча су врло незадовољни, како у погледу изграђености путне инфраструктуре, тако и стањем текућег одржавања путева.

Стање ових путева није безбједно за саобраћај и путнике, те представља препреку за нормалан живот и економски развој како општине Фоча, тако и регије.

2. Скупштина Општине Фоча захтијева да се што прије наставе радови на магистралном путу М I – 111, дионица: Брод на Дрини – граница БиХ / ЦГ (Шћепан Поље), како би се на постојећој дионици пута омогућио несметан и безбједан проток робе и људи.

Радови подразумијевају проширење пута од минимално пет метара цијелом дужином, израду одбојних ограда и пресвлачење асфалтом постојећег пута.

Да се у наредном периоду убрзају све активности како би се што прије почело са изградњом нове трасе магистралног пута М I – 111, дионица: Брод на Дрини – Тјентиште.

Хитно санирати и постојећу дионицу пута: Брод на Дрини – Тјентиште.

3. Скупштина Општине Фоча захтијева да се у наредном периоду наставе активности и радови на реконструкцији магистралног пута М II – 510, на дионици: Фоча – Годијено, као и реконструкцији регионалног пута Р II – 5511 Драгочава – граница РС / ЦГ (Шула) – Челебићи.

4. Скупштина Општине Фоча захтијева да Савјет министара Босне и Херцеговине убрза активности на реализацији изградње пута М I – 111, на дионици: Сарајево – Добро Поље – Брод на Дрини – граница БиХ / ЦГ (Шћепан Поље) – изградња моста.

5. У циљу безбједног одвијања саобраћаја на свим критичним дионицама свих магистралних и регионалних путева урадити неопходне радове и активности.

6. Скупштина Општине Фоча захтијева да се постојећи магистрални и регионални путеви на подручју општине Фоча одржавају у складу са њиховим стањем, за несметано одвијање саобраћаја, што подразумијева и зимско одржавање путева и окресивање дионица ради боље видљивости и прегледности пута.

7. Закључак ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Општине Фоча“.

Предсједник Скупштине је позвао одборнике да се изјасне о приједлогу закључка Клуба одборника Српске демократске странке, који је гласио:

„1. Скупштина Општине Фоча сматра да обећања Владе Републике Српске која се тичу изградње магистралног пута М1-111, дионица: Брод на Дрини – граница БиХ/ЦГ (Шћепан Поље), М1-109, дионица: Тјентиште – Брод на Дрини, немају реалну основу да би становници Херцеговине и Фоче вјеровали у могућност реализације обећања које је дала Влада Републике Српске, а тичу се реализације ових пројеката.

2. Скупштина Општине Фоча сматра да магистрални пут М1-111, дионица: Тухаљи – Брод на Дрини није безбједан и да реконструкција једног од тунела на овом путном правцу не рјешава проблем који се тиче безбједности учесника у саобраћају.

3. Сматрамо да смо у посљедних 10 година слушали разна обећања Владе Републике Српске за реконструкцију магистралних и регионалних путева на територији општине Фоча, која су често и контрадикторна. Од изјава да је новац обезбијеђен од Европске банке за обнову и развој, Свјетске банке, до Меморандума са кинеском банком су нека од многобројних обећања, што је крајње неозбиљно.

4. Регионални путеви Р11-5511 Драгочава – граница РС/ЦГ (Шула) и Миљено 1 – Годијено су у лошем стању, потребно је под хитно поставити вагу која ће мјерити тежину камиона због претовара.

5. Са платоа Мештревца, Челебића и Заваита се на годишњем нивоу извезе шумских сортимената у вриједности од преко седам милиона КМ. Сматрамо да се половина тог износа на годишњем нивоу треба уложити у реконструкцију и коначно асфалтирање овог путног правца, чиме ће се исправити дугогодишња неправда према овим мјесним заједницама.

6. Скупштина Општине Фоча доноси одлуку да блокадом магистралног пута Фоча – Шћепан Поље, у трајању од 15 минута, пошаље поруку званичницима Владе Републике Српске да смо спремни да сви заједно истрајемо у намјери да имамо, прије свега, безбједне путеве на територији општине Фоча и реалне гаранције за реализацију пројеката реконструкције путне мреже, која је круцијална за развој туризма, долазак инвестиција и у крајњем опстанка људи на овим просторима.

7. Само на годишњем нивоу приказани приходи Шумског газдинства „Маглић“ су 12 милиона КМ. Ако додамо приходе од акциза на гориво, наплаћених казни на територији општине Фоча, прихода од игара за срећу, као и такси при регистрацији моторних возила, која се тиче одржавања путева, Скупштина Општине Фоча сматра да смо пуно дали буџету Републике Српске у посљедних двадесет година, а мало добили.

8. Тражимо искреност и реална обећања, свјесни смо и ситуације у којој је Република Српска, зато смо спремни сви заједно да нађемо заједничко рјешење и кренемо у заједничку реализацију договореног.

9. Уколико се Влада Републике Српске оглуши о наше закључке, све политичке партије, невладине организације и уопште становници Херцеговине су спремни на масован протест и блокаду магистралних и регионалних путних праваца на територији општине Фоча.

10. Налаже се Начелнику Општине Фоча да у вези са рјешавањем горе наведених путних дионица преговара са Владом Републике Српске, Министарством саобраћаја и веза и ЈП „Путеви Републике Српске“, те да о свим преговорима и постигнутим договорима на састанцима сваких 30 дана обавјештава Скупштину Општине Фоча.

11. Закључак ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Општине Фоча“.

Након извршеног гласања, председник Скупштине је констатовао да Скупштина Општине Фоча, већином гласова, није усвојила предложени закључак („за“ је гласало шест одборника, није било гласова „против“, а 16 одборника је било „уздржано“).

Сједница Скупштине Општине Фоча је завршена у 15.20 часова.

ЗАПИСНИК
ВОДИЛА
Наташа Симовић

СЕКРЕТАР
СКУПШТИНЕ
Бранимир Радовић

ПРЕДСЈЕДНИК
СКУПШТИНЕ
Срђан Драшковић